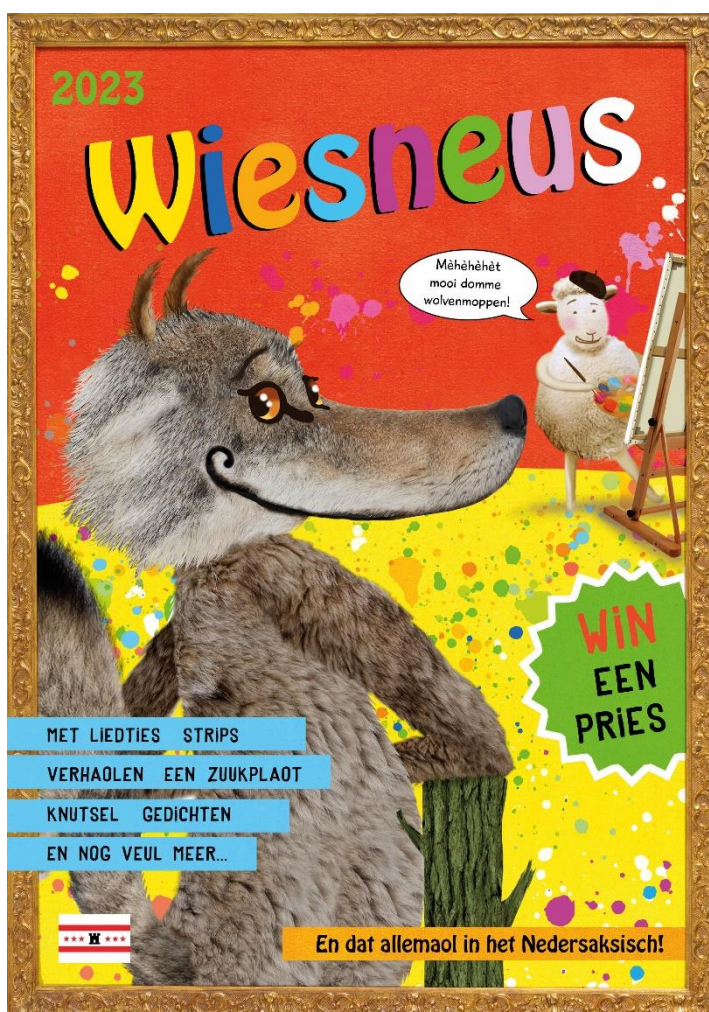

LESBRIEF

WIESNEUS 2023 – KUNST

INTRODUCTIE

Streektaalorganisaties CGTC, Stellingwarver Schrieversronte, ECAL en Huus van de Taol brengen de *Wiesneus* voor kinderen in de basisschoolleeftijd uit. In dit streektaalig tijdschrift staan liedjes, verhalen, kleur- en zoekplaten, mopjes en gedichten. En dat allemaal in de verschillende varianten van het Nedersaksisch! Dit doen we, omdat het de moeite waard is om bezig te zijn met de taal die voor heel veel mensen verbonden is met de omgeving en de mensen die er wonen.

WIESNEUS 2023 - KUNST

De *Wiesneus* van 2023 staat in het teken van kunst. Het is dit jaar 140 jaar geleden dat Vincent van Gogh Drenthe bezocht, daaruit voortvloeiend worden er in de gemeenten Emmen, Coevorden en Hoogeveen tal van activiteiten georganiseerd. Onze *Wiesneus* draagt daar met dit thema aan bij.

Op www.wiesneus.nl zijn voor het Drents ook digitale opdrachten te vinden in het bijbehorende thema en zijn de liedjes te beluisteren en in te oefenen.

Heeft u vragen over de lesbrief, wilt u meer onderwijsinspiratie voor streektaalonderwijs of wilt u een gastles? Neem dan contact op met de streektaalorganisatie in uw buurt:

DRENTH

info@huusvandetaol.nl

0593 37 10 10

ACHTERHOEK

info@ecal.nu

0314 78 70 78

STELLINGWERVEN

info@stellingwarfs.nl

0516 45 11 08

GRONINGEN

www.cgtc.nl/contact

050 - 313 00 52

OVERIJSEL

info@ijsselacademie.nl

085 488 50 00

WIESNEUS IN DE KLAS

Maart staat in het Nedersaksisch gebied bekend als *Meertmaond Streeктаolmaond*, dé maand om de streeктаal nog eens extra in het zonnetje te zetten. Hieronder vindt u manieren om het Drents door middel van de Wiesneus en andere hulpmiddelen op een eenvoudige manier te integreren in de les.

1. Woordenboekspelling

Ga naar www.drentswoordenboek.nl.

Klik op 'Uitgebreid zoeken'

Typ in het veld 'beginnend met' drie letters in, gevolgd door een sterretje, bijvoorbeeld kla*.

Kies een woord uit en schrijf het op. Noteer ook de betekenis.

Iedereen mag raden: wat betekent het?

Dit spelletje kan op verschillende manieren gespeeld worden:

- Klassikaal: de leerkracht zoekt van tevoren een aantal woorden op, de kinderen schrijven (individueel of in groepjes) op wat zij denken dat het woord betekent.
- In groepjes tegen elkaar: elk groepje van 3 kinderen zoekt 5 woorden op. Daarna worden ze gekoppeld aan een ander groepje en proberen ze elkaar woorden te raden.

2. Verhaal

Kies een verhaal uit het tijdschrift Wiesneus.

Lees het verhaal voor in de klas of gebruik de ingesproken versie van het verhaal op de site.

Verhaal Kwast:

Verhaal Hordawei:

3. Gedicht – Ik weet het niet

4. Zuukplaat

Maak de zoekplaat uit tijdschrift Wiesneus. Vinden de leerlingen alle beweegwoorden?

5. Woordzucker

Laat de kinderen de woordzoeker op blz. 15 maken. Als ze de zin gevonden hebben mogen ze het antwoord vóór 25 april 2023 opsturen naar info@huusvandetaol.nl o.v.v. Woordzucker Wiesneus

2023. In de mail moeten kinderen wel even hun school, woonplaats en leeftijd vermelden. Wie weet winnen ze een leuke prijs!

6. Memory

Speel memory met de klas op www.wiesneus.nl. Bij het thema op de website staat bij groep 1/2 een leuk memoryspel om meer Drentse woorden te leren.

7. Kleurplaat

Kleur de kleurplaat van blz. 12 zo mooi mogelijk in. Deze is ook te printen via www.wiesneus.nl. Onder het thema *Kunst* staat de kleurplaat. Leerlingen mogen deze insturen voor een prijs!

8. 3 Drentse gedichten

Op blz 6 van de Wiesneus staan 3 Drentse gedichtjes. Gebruik bijlage 1 tm 3 voor een bovenbouwles over limericks, waarbij leerlingen ook kennismaken met het online Drents woordenboek.

9. Woordzucker

Op www.wiesneus.nl kunnen de leerlingen van groep 3/4/5 en 6/7/8 aan de slag met een Drentse woordzoeker. Hierin zijn allemaal woorden verwerkt uit de verhalen, gedichten en liedjes van de papieren Wiesneus.

10. Lied: Pianos

Bij het lied Pianos hoort een opdracht, waarbij leerlingen aan de slag gaan met Engels, Duits, Drents en Nederlands. Heel veel woorden lijken op elkaar. Weten de kinderen alle woorden in het Nederlands?

<https://wiesneus.nl/volwassenen/lesmateriaal-2/jamero-pianos#opdrachten>

11. Lied: Lekker lezen

Bij het lied Lekker Lezen horen een aantal opdrachten, die terug te vinden zijn op <https://wiesneus.nl/volwassenen/het-jaar-deur-met-drentse-kinderliedties/het-jaar-deur-lekker-lezen#opdrachten>

Maak bijvoorbeeld het verhaal compleet met een sleepopdracht, vertaal een aantal woorden met behulp van www.drentswoordenboek.nl of zoek de woorden die bij elkaar horen.

12. Zuukplaat

De digitale zuukplaat is te vinden via <https://wiesneus.nl/themas/thema-kunst-groep-6-7-8>.

Kinderen slepen het Drentse woord naar de juiste plek op de plaat.

13. Gedicht – Ik weet het niet

In het gedicht Ik weet het niet op blz. 3 van het blad Wiesneus rijmen heel veel woorden op – iet. Laat de leerlingen zelf nog meer rijmwoorden op -iet bedenken.

Maak met die nieuwe woorden een vraag voor Piet. Gebruik hiervoor bijlage 4 in deze lesbrieven.

14. Woordbingo

In bijlage 5 staan bingo kaarten bij het verhaal 'Kwast' en 'Hordawei'. Laat leerlingen goed luisteren naar het verhaal en vervolgens de woorden wegstrepen die ze gehoord hebben.

15. Vraag een gastles aan

Deze Wiesneus is het resultaat van een samenwerking tussen *CGTC* (Groningen), de *Stellingwarver Schrieversronte* (Friesland, gemeentes Oost- en West-Stellingwerf), *ECAL* (Achterhoek) en het *Huus van de Taol* (Drenthe). Deze streektaalorganisaties helpen u graag met gastlessen of suggesties voor streektaalonderwijs.

16. Knutselwerk

Van eierdozen, karton, lijm en een beetje verf knutsel je de mooiste dieren! Kijk op blz. 14 van deze Wiesneus en maak de mooiste kunstwerken. De knutsel is ook terug te vinden op www.wiesneus.nl onder het thema kunst bij groep 3/4/5 en 6/7/8.

17. Zunnepitten

Zunnepitten kunnen mooi geschilderd worden, en de zaadjes zijn heerlijk door een salade of door de yoghurt. Maar zonnebloemzaadjes planten in de schooltuin is ook leuk!

Plant samen met de leerlingen de zaadjes en meet hoe hoog de zonnebloemen over een tijdje zijn.

BIJLAGES

Bijlage 1 - 3 DRENTSE GEDICHTEN

Voor de leerkracht

Leerlingen maken kennis met enkele Drentse gedichten van Hans Heyting. Aansluitend proberen ze zelf een limerick te schrijven.

De leerdoelen zijn:

- *De leerling ontwikkelt een positieve attitude ten opzichte van het gebruik van de streektaal door henzelf en anderen;*
- *De leerling leert enkele woorden uit de streektaal en weet zich in de streektaal uit te drukken in situaties die horen bij dit specifieke gebied.*
- *De leerling kan denken buiten gebaande paden;*
- *De leerling leert nieuwe samenhangen zien en durft hierin risico's te nemen;*
- *De leerling leert onderzoeken en ondernemen;*

Duur

60 minuten

Benodigheden

- powerpoint '3 Drentse gedichten'
- (online) woordenboek (www.drentswoordenboek.nl)
- kladpapier
- opdrachtenblad

Extra informatie

Voor de leerkracht is de begeleidende powerpoint te vinden op www.wiesneus.nl onder de tegel *Veur olders en lesgevers*.

Voor het Drents is op www.drentswoordenboek.nl een online streektaalwoordenboek te raadplegen.

Opdracht

Leerlingen leren wat een limerick is, leren enkele Drentse woorden uit de gedichten van Hans Heyting en verwerven zo kennis over de vorm van een limerick en welke hulpmiddelen er zijn om zelf een Drentse limerick te maken.

POWERPOINT '3 DRENTSE GEDICHTEN'

Deze powerpoint staat op www.wiesneus.nl onder de tegel *Veur ouders en lesgevers*.

Vooraf lezen de leerlingen de drie gedichtjes.

Moeilijke woorden kunnen vooraf besproken worden.

mannegieskikker – mannetjeskikker

liester – lijstster

zo had e in de reken – zo dacht hij/zo rekende hij

völ – viel

ledder – ladder

deelvallen – naar beneden vallen

reupen – riepen

Dia 1

We hebben net 3 gedichten gelezen. Twee van deze gedichten zijn limericks. Een limerick is een bijzonder soort gedicht. Je leert nu hoe zo'n gedicht eruit ziet.

Dia 2

Een limerick is een grappig gedichtje, dat altijd bestaat uit 5 regels.

Het rijmschema, dus de zinnen die op elkaar rijmen, is altijd AABBA.

Weet je nu welke van de 3 gedichtjes géén limerick is? (Antwoord: het gedicht *Anzuuk*)

Dia 3

Een limerick heeft dus altijd 5 regels. Het is een grappig verhaaltje met een vast rijmschema: AABBA.

De eerste zin heeft 9 lettergrepen en in die zin staan de hoofdrolspeler en een plaatsnaam.

Dia 4

We gaan nu zelf proberen zo'n limerick te maken.

Dia 5

Als eerste kies je een plaatsnaam. Dat kan je woonplaats zijn, maar als dat woord veel lettergrepen heeft is het handig om een kortere naam te kiezen. Je mag de naam ook in het Drents schrijven.

De plaatsnaam staat in de eerste regel. Nu ga je voor stap 2 op zoek naar Drentse rijmwoorden. Die zijn te vinden op www.drentswoordenboek.nl

Klik op 'uitgebreid zoeken' en kies voor het vakje 'eindigend op'

Daar typ je eerst een * en daarna de laatste drie letters van je woord. Bijvoorbeeld: je wilt een rijmwoord zoeken bij de plaatsnaam Westerbork. Dan typ je *ork, dan krijg je het overzicht van woorden die eindigen op – ork in het Drents.

Verzamel zoveel mogelijk rijmwoorden, die heb je later nog nodig.

Als derde stap verzin je een kort verhaaltje voor regel 1 en 2 van je limerick.

Dia 6

Nu beginnen we echt met schrijven. Bedenk een persoon of dier voor je verhaal. Het is belangrijk dat deze persoon of dit dier een leuke, gekke, bijzondere eigenschap heeft. Bijvoorbeeld:

Een vrolijke liester uut Assen

Een kunstige bromvlieg uut Raol

Een prachtige pauw uut Zuudlaoren

Nu maak je met je rijmwoorden en je hoofdrolspeler de eerste twee zinnen.

Een vrolijke liester uut Assen

wol zien vriendinnegie verrassen

Stap 5 van het maken van je limerick is een onverwachte omslag in je verhaal. Er gebeurt is wat je totaal niet verwacht, iets grappigs of bijzonders. Dit beschrijf je in regel 3 en 4. Die moeten ook weer op elkaar rijmen.

Een vrolijke liester uut Assen

wol zien vriendinnegie verrassen

bij heur nust zung hij 'n lied

mar het was heur nust niet

Dia 7

De laatste stap van het maken van je limerick is het schrijven van een grappige laatste zin. De clou heet dat, dat is de afsluiting van je verhaal.

Deze rijmt weer op zin 1 en 2, dus als je weer terugkijkt bij alle rijmwoorden die je al verzameld had staat er vast iets tussen.

Een vrolijke liester uut Assen

wol zien vriendinnegie verrassen

bij heur nust zung hij 'n lied

mar het was heur nust niet

hij zat bij de kreien te krassen

Bijlage 2 – Powerpoint 3 Drentse gedichten

De bijbehorende powerpoint staat onder de tegel 'Veur olders en lesgevers'

Bijlage 3 - OPDRACHTENBLAD '3 DRENTSE GEDICHTEN'

Wat weet je over een limerick?

1. Een limerick...
 - heeft 4 regels
 - heeft 5 regels
 - heeft 6 regels

2. Het rijmschema van een limerick is...
 - AABBC
 - AABAA
 - AABBA

3. In de eerste zin van een limerick staan vaak...
 - een plaatsnaam en een persoon/dier
 - een plaatsnaam
 - een persoon of een dier

4. Gien limerick is het gedicht over...
 - het anzuuk
 - het loodgietersknechtien
 - het echtpaar slak

Zölf een limerick schrijven

1. Dit is mien plaatsnaam: _____

2. Riemwoorden

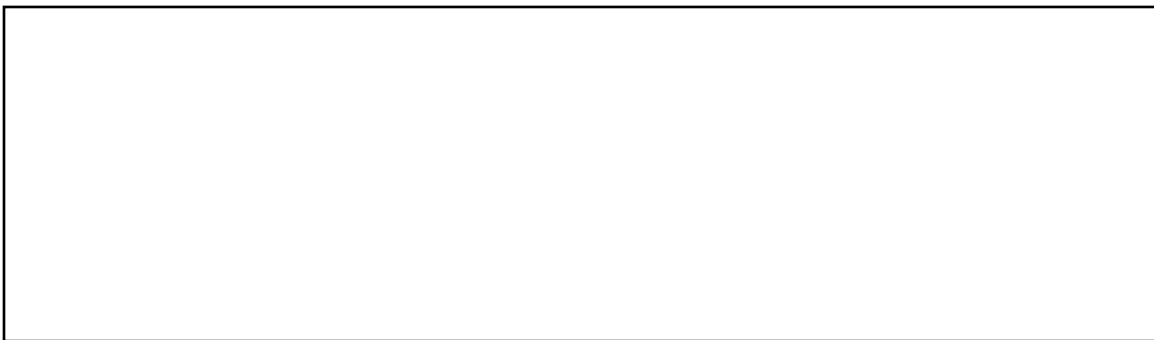
3. Mien hoofdrolspeuler...

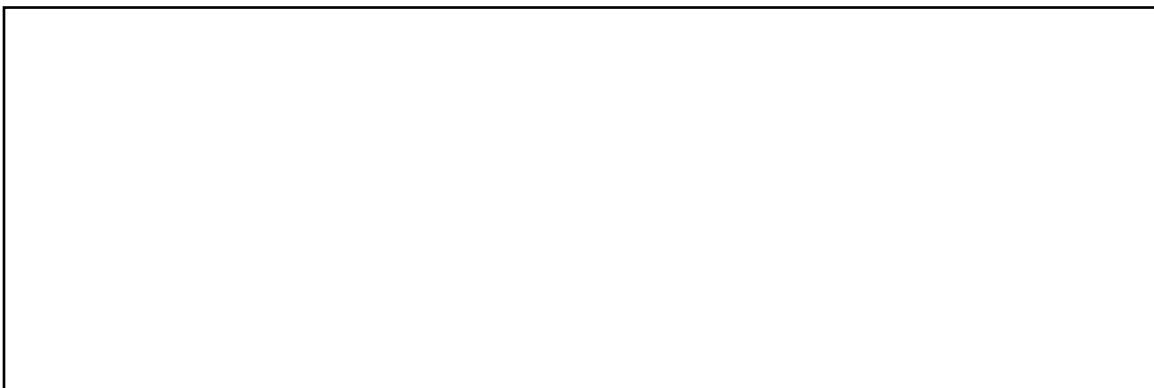
4. De eerste twee regels...

5. De omslag in het verhaal!

6. De clou...en mien hiele limerick!

Bijlage 4 – IK WEET HET NIET

Voor de leerkracht

Leerlingen maken kennis met het Drentse gedicht Ik weet het niet van schrijfster Hermien Boesjes. Kinderen gaat aan de slag met rijm en bedenken hun eigen aanvullingen op dit gedicht.

De leerdoelen zijn:

- *De leerling ontwikkelt een positieve attitude ten opzichte van het gebruik van de streektaal door henzelf en anderen;*
- *De leerling leert enkele woorden uit de streektaal en weet zich in de streektaal uit te drukken in situaties die horen bij dit specifieke gebied.*
- *De leerling leert nieuwe samenhangen zien en durft hierin risico's te nemen;*

Duur

Deze activiteit duurt ongeveer 30 minuten

Benodigheden

- het gedicht 'Ik weet het niet' in tijdschrift Wiesneus of op www.wiesneus.nl (onder thema Kunst, groep 1/2)
- (online) woordenboek (www.drentswoordenboek.nl) voor zelf schrijvende kinderen

Extra informatie

Er is op www.drentswoordenboek.nl een online streektaalwoordenboek te vinden.

Opdracht

Lees het gedicht samen met de kinderen of speel het gedicht af op www.wiesneus.nl

Ga in gesprek met de leerlingen over de moeilijke woorden in dit gedicht, bijvoorbeeld door de vragen aan Piet één voor één te bespreken.

Welke vragen krijgt Piet allemaal?

Weej ok, waar de krulekaor stiet? – Weet je ook waar de kruitwagen staat?

Waar is je buusdoek, of bi'j hum kwiet? – Waar is je zakdoek, of ben je hem kwijt?

Weej ok waar de trein hen giet? – Weet je ook waar de trein naartoe gaat?

Wel is bij 't scheuveln favoriet? – Wie is bij schaatsen favoriet?

Piet antwoordt op heel veel vragen dat hij het niet weet. Op welke vraag heeft Piet een ander antwoord?

Op de vraag: Woj 'n toverbal?

Antwoord: Dat lust mij wal?

Na het bespreken van het gedicht gaan de kinderen rijmen. Verzamel alle rijmwoorden die ze kunnen bedenken die rijmen op 'Ik weet het niet'.

En daarna op 'dat lust mij wal' .

Wat voor vraag kunnen de leerlingen voor Piet bedenken (rijmend op niet)?

Alternatief: Piet en niet rijmen. Wat rijmt er op jouw naam?

Bijlage 5 – WOORDBINGO 'KWAST'

Kwast

steerte	paors	grös
tuun	traonen	verbaosd
traonen	roodbörsie	in berre

Hordawei

baankie	bliede	zeuven
kirrel	zun	zwaor
schier	wichie	old en wies